

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Філософський факультет

Кафедра філософії гуманітарних наук

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник декана
з навчально-методичної роботи
економічного факультету
Любка О.В.

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник декана
з навчальної роботи
філософського факультету
Комаха Л.Г.

«__» _____ 2020 р.

«__» _____ 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ: ТЕОРІЯ І СОЦІАЛЬНА ПРАКТИКА

для студентів

галузь знань
спеціальності
освітній програма
освітня рівень
вид дисципліни

05 Управління та адміністрування
075 Маркетинг
Маркетинг
Перший (бакалаврський)
Вибіркова

Форма навчання

Навчальний рік

Семестр

Кількість кредитів ECTS

Мова викладання

Форма заключного контролю

денна

2020/2021

8

3

українська

залік

Викладач: кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії гуманітарних наук
Іщенко О.М.;

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ –2020

Розробник: *Ищенко Олена Миколаївна, кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії гуманітарних наук*

Затверджено

Зав. кафедри філософії гуманітарних наук

_____ (Приятельчук А.О.)

Протокол № від «__» _____ 2020 р.

Схвалено науково-методичною комісією філософського факультету

Протокол № _____ від «__» _____ 2020 року

Голова науково-методичної комісії _____ (Маслікова І.І.)

Схвалено науково-методичною комісією економічного факультету

Протокол № _____ від «__» _____ 2020 року

Голова науково-методичної комісії _____ (Магомедова А.М.)

1. Мета дисципліни: оволодіти комплексом знань про сутність та зміст міжкультурної комунікації. Сформувані «мультикультурну» особистість в полікультурному середовищі. Навчити студентів коректному спілкуванню при міжкультурних контактах, самостійно аналізувати та уникати міжособистісних конфліктів у процесі спілкування з представниками інших культур.

2. Вимоги до опанування навчальної дисципліни:

До початку вивчення цього курсу студенти мають **знати** основні етапи та характеристики історико-культурного процесу; фундаментальні аспекти управлінського рішення, теорії корпоративної культури, риторики, етику ділового спілкування; понятійно-категоріальний апарат культурології, культурної антропології, психології, соціології, етнології; володіти основними знаннями лінгвосоціотіки.

Вміти орієнтуватися в лінгвокультурному середовищі; співвідносити соціокультурні цінності та норми в процесі спілкування між представниками різних держав, народів, етносів; володіти різними стилями та моделями поведінки при спілкуванні; визначати стратегію поведінки в незнайомих культурних співтовариствах; долати комунікаційні бар'єри в різних життєвих ситуаціях; почувати себе впевненому при міжкультурних контактах не дивлячись на упередженість та етнокультурну стереотипність, читати «мову тіла» при міжкультурному спілкуванні. Вміти безконфліктно керувати в складній атмосфері культурних відмінностей.

Володіти елементарними **навичками** введення структурно-логічного дискурсу на засадах партнерства в межах переговорного процесу; підтримувати діалог професійного спрямування враховуючи міжетнічні відмінності; укладати колективні угоди, договори, контракти з високим ступенем міжкультурної коректності; дотримуватись толерантної моделі поведінки у процесі ділових контактів з іноземними партнерами; вести чемно та ввічливо під час діалогу дотримуючись правил мовленнєвого етикету; використовувати фахові інформативні джерела; працювати з іноземними першоджерелами.

3. Анотація навчальної дисципліни «Міжкультурна комунікація: теорія і соціальна практика» належить до переліку дисциплін за вибором ЗВО та викладається у VIII семестрі бакалаврату. Навчальна дисципліна знайомить студентів із засадничими етапами і особливостями розвитку міжкультурної комунікації як галузі наукового знання в умовах сучасної глобалізації. Вона забезпечує особистісний і професійний розвиток студента, спрямована на формування бікультурної/мультикультурної особистості в сучасному глобальному світі. Особлива увага приділяється аналізу комунікації між представниками різних національних і лінгвокультурних спільнот, мовним стереотипам і нормам поведінки, усталеним моделям сприйняття та оцінювання явищ і предметів представниками різних народів та культур.

4. Завдання (навчальні цілі): надати студентам цілісну систему знань про основні концепції предмету та головні підходи до міжкультурної комунікації; проаналізувати зміни, які відбулися у характері розвитку міжкультурної комунікації за період її існування як академічної дисципліни. Ознайомитися з методологічними прийомами комунікативної поведінки в різних сферах людської життєдіяльності, особливо економічної; сформувані бікультурну особистість, що спроможна поділяти культурні погляди, цінності та норми інших національних/етнічних спільнот; обирати поведінкові сценарії у прийнятті соціокультурного контексту комунікантів.

Дисципліна спрямована на формування наступних програмних компетентностей:

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 13. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК 14. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

5. Результати навчання:

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація 4. автономність та відповідальність)		Методи викладання і навчання	Методи оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
	Знати і розуміти:			
1.1	Предмет, базові категорії та поняття навчальної дисципліни; теоретичні основи, значення та роль міжкультурної комунікації при культурних контактах; полікультурний характер сучасного світу;	лекція, самостійна робота	усна відповідь, дискусії, контрольна робота, конспекти першоджерел, усна відповідь під час заліку	2
1.2	змістовні відмінності міжкультурної комунікації від інших форм комунікативного процесу;	лекція, семінар, самостійна робота	усна відповідь, контрольна робота, конспекти першоджерел, індивідуальна самостійна робота, усна відповідь під час заліку	2
1.3	сучасні підходи до інтерпретації культури в міжкультурній комунікації; шляхи засвоєння особистістю культури, виявляти специфіку «чужорідної» культури, розуміти процес акультурації та причини появи «культурного шоку»;	лекція, семінар, самостійна робота	усна відповідь, контрольна робота, конспекти першоджерел, усна відповідь під час заліку	4
1.4	джерела і механізми культурної динаміки, процеси глобалізації культури та їх наслідки, феномен космополітична особистість;	семінар, самостійна робота	усна відповідь, контрольна робота, усна відповідь під час заліку	3
1.5	нові типи, види, форми та моделі комунікації; схоплювати особливості міжособистісного спілкування в культурах Заходу та Сходу;	лекція, семінар, самостійна робота	усна відповідь, контрольна робота, конспекти першоджерел, індивідуальна самостійна робота, усна відповідь під час заліку	4
1.6	особливості вербального спілкування представників різних культур; читати «мову тіла» для успішного введення бізнес	лекції, семінари, самостійна робота	усна відповідь, контрольна робота, конспекти	10

	діяльності; розуміти крос-культурні відносини в системі бізнес діяльності країн Арабських, Азіатських, Європейських тощо.		першоджерел, індивідуальна самостійна робота, усна відповідь під час заліку	
	Вміти:			
2.1	логічно, послідовно та аргументовано усно і письмово висловлювати міркування щодо основних аспектів міжкультурної комунікації в контексті сучасного глобалізаційного простору; демонструвати знання орієнтуючись на спеціалізовану науково-джерельну базу курсу;	семінар, самостійна робота	усна відповідь, контрольна робота, конспекти першоджерел, індивідуальна самостійна робота	6
2.2	Застосовувати різні види та моделі комунікативної поведінки у багатоманітних ситуаціях - від професійних до світських; використовувати доцільні комунікативні стратегії в мовленнєвому спілкуванні; користуватися набутими знання з міжкультурної комунікації при введенні ділових переговорів, зустрічах, презентаціях та у сфері трудових відносин; толерантно ставитися до представників інших культур не дивлячись на їхні національні цінності, норми, правила та переконання;	семінар, самостійна робота	усна відповідь, контрольна робота, конспекти першоджерел, індивідуальна самостійна робота, усна відповідь під час заліку	7
2.3	виявляти, ставити та вирішувати дискусійні проблеми із застосуванням знань у галузі міжкультурної комунікації.	семінар, самостійна робота	контрольна робота, конспекти першоджерел	5
2.4	аналізувати та інтерпретувати першоджерела, виокремлювати та відтворювати смислову структуру тексту, виділяти основні ідеї, світоглядні позиції;	семінар, самостійна робота	усна відповідь, контрольна робота, конспекти першоджерел	9
2.5	реферувати, рецензувати й коментувати першоджерела та дослідницьку літературу з міжкультурної проблематики;	семінар, самостійна робота	усна відповідь, контрольна робота. конспекти першоджерел	7
2.6	критично, креативно і емпатійно оцінювати результати інтелектуальної праці;	семінар, самостійна робота	усна відповідь, контрольна робота. конспекти першоджерел усна відповідь під час заліку	5

	Комунікація:			
3.1	демонструвати здатність ефективної комунікації в межах студентської групи, долаючи комунікативні бар'єри; використовувати різні засоби та прийоми комунікаційних стратегій на семінарських заняттях;	семінари, самостійна робота	усна відповідь індивідуальна самостійна робота	5
3.2	брати участь у фахових дискусіях в процесі аудиторної роботи; вести дискурс стосовно коло знакових проблем у сфері міжкультурної комунікації;	семінари, самостійна робота	усна відповідь.	4
3.3	презентувати результати проведених досліджень в рамках міжкультурної комунікації у вигляді доповідей, повідомлень, есе, презентацій, конспектів;	семінари, самостійна робота	усна відповідь індивідуальна самостійна робота усна відповідь під час заліку	6
3.4	проявляти повагу і толерантність до іншої (й інакшої) думки у процесі комунікативного акту.	семінари	усна відповідь усна відповідь під час заліку	3
	Автономність та відповідальність:			
4.1	знаходити необхідну інформацію з різних джерел, упорядковувати її, оцінювати її достовірність, пояснювати значущість; обробляти, аналізувати, структурувати отриману інформацію при доповідях на семінарських заняттях та написанні робіт;	семінари, самостійна робота	усна відповідь, індивідуальна самостійна робота	6
4.2	демонструвати вміння працювати в колективі та самостійно, проявляти ініціативність у дискусійних питаннях, відстоюючи власну думку, з повагою відноситися до різноманітних міркувань;	семінари, самостійна робота	усна відповідь, індивідуальна самостійна робота	4
4.3	Нести відповідальність за достовірність емпіричних даних при обговоренні різних питань у галузі міжкультурної комунікації; самостійно оцінювати якість виконаних індивідуальних робіт;	семінари	усна відповідь індивідуальна самостійна робота	5
4.4	Демонструвати вміння застосовувати знання у практичних ситуаціях в контексті міжособистісного спілкування.	семінари, самостійна робота	усна відповідь індивідуальна самостійна робота	3

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	3.1	3.2	3.3	3.4	4.1	4.2	4.3	4.4
ПРН12. Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним.		+		+					+			+					+		+	+
ПРН15. Діяти соціально відповідально та громадсько свідомо на основі етичних принципів маркетингу, поваги до культурного різноманіття та цінностей громадянського суспільства з дотриманням прав і свобод особистості.	+		+		+	+		+								+		+		
ПРН16. Відповідати вимогам, які висуваються до сучасного маркетолога, підвищувати рівень особистої професійної підготовки.	+						+		+	+							+	+	+	+
ПРН18. Демонструвати відповідальність у ставленні до моральних, культурних, наукових цінностей і досягнень суспільства у професійній маркетинговій діяльності.			+	+	+	+		+					+	+						

7. Схема формування оцінки. Контроль знань здійснюється за системою ECTS, яка передбачає дворівневе оцінювання засвоєного матеріалу, **оцінювання теоретичної підготовки** – результати навчання (**знання** 1.1 – 1.6), що складає 40% від загальної оцінки та **оцінювання практичної підготовки** – результати навчання (**вміння** 2.1 – 2.6 складає 30 %); (**комунікація** 3.1-3.4 складає 10 %); (**автономність та відповідальність** 4.1-4.4 складає 20 %), що складає 60% загальної оцінки.

Навчання визначається шляхом оцінювання роботи на семінарських заняттях, написання письмових контрольних робіт та виконання самостійної індивідуальної роботи. Питома вага результатів навчання у підсумковій оцінці за умови її опанування на належному рівні зазначена вище.

7.1 Форми оцінювання. 100 балів максимум / 60 балів мінімум.

7.1.1. Оцінювання семестрової роботи:

1. Участь у семінарських заняттях (фіксовані виступи, доповнення, обговорення проблемних питань: РН 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 1.6, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5, 2.6, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4 – **Max. 28 балів / Min. 14 балів.**

2. Контрольні роботи: РН 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 1.6, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5, 2.6 – **Max. 14 балів / Min. 8 балів.**

3. Самостійна індивідуальна робота (написання доповіді-презентації – міжкультурна комунікація у міжнародному аспекті Арабська, Азійська, Американські моделі,

європейські країни): РН 1.2, 1.5, 1.6, 2.1, 2.2, 3.1, 3.3, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4. – **Max. 20 балів / Min. 15 балів.**

Семестр формують бали, отримані студентом у процесі засвоєння матеріалу з усіх (двох) змістовних частин. Загальна семестрова оцінка складається із балів отриманих за 1) аудиторну роботу (усні відповіді, доповнення та участь в дискусіях на семінарах), 2) самостійну індивідуальну роботу, 3) контрольні роботи.

Всі види робіт за семестр у підсумку складають:

- у максимальному вимірі 75 балів;
- у мінімальному вимірі 45 балів.

У разі відсутності на семінарському занятті студент має його відпрацювати.

Студент не допускається до заліку, якщо під час семестру набрав менше ніж 35 балів.

Рекомендований мінімум допуску до заліку – 45 балів, які в сумі відповідають мінімальному балам отриманих за всі види навчальних робіт, безпосередньо за 7 семінарів, контрольні та індивідуальну самостійну роботи.

7.1.2. Підсумкове оцінювання у формі заліку:

4. Залік в усній формі: РН 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 1.6, 2.2, 2.6, 3.3, 3.4. – **15 / 25 балів.**

Оцінювання відбувається в усній формі, а саме співбесіди з викладачем. Викладач задає два питання, зазначені в переліку запитань, що виносяться на залік. Кожне з питань оцінюється за шкалою 12-13 балів, що в загальному підсумку складає 25 балів.

Для отримання позитивної оцінки з дисципліни **кількість балів не може бути меншою ніж 15 балів.** У випадку, коли студент на заліку набрав менше 15 балів, вони не додаються до семестрової оцінки (незалежно від кількості балів, отриманих під час навчального періоду). У заліковій відомості у колонці «бали отримані під час заліку » ставиться «0», а в колонку «підсумкова оцінка з дисципліни» переноситься лише кількість балів, отриманих протягом семестру.

Таким чином, підсумкова оцінка з дисципліни (мінімум 60, максимум 100 балів) складається із суми кількості балів за семестр (мінімум 45, максимум 75 балів) та усної відповіді (мінімум 15, максимум 25 балів).

7.2. Організація оцінювання:

7.2.1. Проведення семінарських занять відбувається, згідно навчального плану, для академічної групи один раз на два тижні на онлайн-платформі Skype під час дистанційного/змішаного навчання.

7.2.2. Проведення контрольних робіт відбувається після опрацювання змістовних частин дисципліни відповідно до навчального процесу. Контрольні роботи пишуться в позааудиторний час з дотриманням **deadline** і надсилаються викладачу на робочу пошту для перевірки під час дистанційного/змішаного навчання.

7.2.2. Індивідуальна самостійна робота виконується календарно з кінця квітня і проходить у декілька етапів: вибір країни для доповіді-презентації, затвердження плану та структури роботи, пошук додаткових матеріалів та інформації, написання тексту. Здача індивідуальної самостійної роботи здійснюється не пізніше як за тиждень до останнього лекційного заняття.

Семестрова робота	Семестрова кількість балів	
	Min – 45 бали	Max – 75 балів
Аудиторна робота: усна	«2» x 7 = 14	«4» x 7 = 28

відповідь ¹ , доповнення, участь в дискусіях			
Перша контрольна робота		«8» x 1 = 8	«13» x 1 = 13
Друга контрольна робота		«8» x 1 = 8	«14» x 1 = 14
Самостійна індивідуальна робота	Написання доповіді – міжкультурна комунікація у міжнародному аспекті (Арабська, Азійська, Американські моделі, спілкування у європейських країнах).	«15» x 1 = 15	«20» x 1 = 20

7.3. Критерії оцінювання:

1. Усна відповідь:

3,5-4 бали – повна, концептуальна, послідовна, з використанням основної і додаткової літератури, з визначенням категорій і понять, з відповіддю на додаткові і уточнюючі запитання, із заглибленням у сучасний інтелектуальний і соціокультурний контекст, з креативним використанням загальних соціально-гуманітарних знань;

2,5-3 бали – достатня, концептуальна, послідовна, з визначенням категорій і понять, з використанням основної літератури, з відповіддю на уточнюючі запитання, із розумінням проблеми у зрізі власної життєдіяльності;

1,5-2 бали – неповна, фрагментарне розкриття проблеми, з частковим використанням основної літератури, артикуляція відповіді поза концептуальним контекстом, містить суттєві неточності, апелює до інформації з не ідентифікованих I-net джерел, а не до елементів знання чи досвіду;

0,5-1 бал – фрагментарна, еkleктична, «не в тему», має суттєві помилки, без використання основної і додаткової літератури, посилання на не ідентифіковані I-net джерела, артикуляція відповіді з гаджета.

2. Доповнення / дискусія:

2 бали – доповнення змістовне, ґрунтовне, конструктивно доповнює обговорення теми;

1,5 бали – доповнення змістовне;

1 бал – доповнення містить інформацію, що суттєво не розширює дискусію.

3. Контрольна робота:

13-14 балів – повна і концептуальна відповідь на всі завдання зазначені в роботі, коректні визначення понять та категорій, ґрунтовно викладений матеріал в якому має місце структурність, чіткість, змістовність, логічність; окреслені змістовні відмінності міжкультурної комунікації від інших форм комунікативного процесу.

9-12 балів – повна відповідь, але не на всі завдання, належні визначення понять і категорій, послідовне розуміння етапів і логіки розвитку міжкультурної комунікації; чітке усвідомлення значення міжкультурної комунікації в глобалізаційному просторі.

5-8 балів – не повні відповіді на окреслені завдання, еkleктичні визначення понять і категорій, поверхнева інтерпретація матеріалу, непослідовне трактування історичної ретроспективи академічної дисципліни – міжкультурна комунікація; перекошування понять та їх смислового навантаження, незнання відомих фахівців навчальної дисципліни.

0-4 бали – відсутня відповідь на більшу частину завдань, демонстрація не самостійності у розв'язанні завдань.

4. Самостійна індивідуальна робота:

Самостійна індивідуальна робота студента передбачає собою написання змістовної доповіді – міжкультурна комунікація у міжнародному аспекті (Арабська, Азійська, Американська моделі, спілкування у європейських країнах). Студент на свій розсуд вибирає, які моделі країн він буде досліджувати, аналізувати в практичній площині. Робота не повинна мати описовий характер. Варто зазначити, який вплив в комунікативному аспекті має та чи інша модель на характер і ведення переговорів у міжнародному співтоваристві. Самостійна індивідуальна робота виконується календарно з кінця квітня по травень місяць. Здача здійснюється не пізніше як за тиждень до останнього лекційного заняття.

Максимально робота оцінюється у **20 балів**, якщо вона носить самостійний характер, логіку викладу матеріалу, в повній мірі розкриває сутність бізнес-культури, що досліджується; специфіку культури ділового спілкування у вибраній країні; містить авторську аналітику і узагальнення. Робота має науковий характер.

Мінімально робота оцінюється у **15 балів**, якщо вона не демонструє власну специфіку дослідження, доповідь не змістовна, відсутня структура викладу матеріалу, не в повній мірі відображена специфіка бізнес-культури, що обрана студентом, чітко не окреслена культура ділового спілкування тієї чи іншої моделі, відсутнє авторське бачення перспективності крос-культурних стосунків.

5. Залік (оцінюються окремо – усна відповідь на два питання, зазначені в переліку запитань, що виносяться на залік):

10-12/13 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, наводить визначення основних понять, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого запитання, правильно інтерпретує основні принципи і положення, демонструє розуміння етапів розвитку міжкультурної комунікації в США, Європі, Україні, виявляє знання основної і додаткової літератури спецкурсу, а також ознайомлений з переліком першоджерел, що виносяться на опрацювання;

7-9 балів – студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але недостатньо аргументовано, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, без апелювання до першоджерел, демонструє загальне розуміння суті спецкурсу, значення міжкультурної комунікації в системі наукового знання;

4-6 балів – студент загалом володіє навчальним матеріалом, але не демонструє цілісності засвоєних знань, відповідь має неузгоджений характер, присутні невідповідності у відповіді щодо основного понятійно-категоріального апарату дисципліни; відсутнє розуміння специфічності комунікативного акту в міжкультурній взаємодії;

1-3 балів – студент не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань, наводить еkleктичні визначення понять і категорій, демонструє непослідовне трактування етапів становлення та розвитку міжкультурної комунікації, плутається в об'єкті та предметі дослідження, не володіє термінологією, не знає видатних персоналій.

7.4. Шкала відповідності оцінок:

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни.

Навчальна дисципліна складається з лекцій, семінарів, двох контрольних робіт, індивідуальної самостійної роботи і підсумкового оцінювання у формі усних відповідей.

У курсі дисципліни передбачено дві змістовні частини. *Перша частина курсу «Культурно-антропологічні основи МК»* присвячена історії виникнення та розвитку міжкультурної комунікації, культурі та культурному різноманіттю світу, шляхам засвоєння культури, проблемі «чужорідності» культур, природі етноцентризму та культурному релятивізму, поняттям «культурна ідентичність», «етнічна ідентичність», акультурації як процесу взаємного впливу різних культур, симптоматиці культурного шоку. Зміни культури в епоху глобалізації. *Друга частина курсу «Комунікація у контексті міжкультурної взаємодії»* присвячена осмисленню поняття комунікації та її ролі в концепції культури, особливостям міжособистісної комунікації, основним видам, функціям і моделям комунікації. Досліджується співвідношення вербального та невербального видів комунікації, окреслюються фундаментальні форми невербальної комунікації: кінетика, такесика, окулесика, проксемика, хронеміка, сенсорика, аускультация, ольфаксія, гастика. Паравербальна комунікація та її основні компоненти. Вивчаються когнітивні аспекти міжкультурної взаємодії, аналізуються причини міжкультурних конфліктів та посередництво в них, а також, стереотипи, упередження та забобони в міжкультурній комунікації.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ п/п	Назва екції	Кількість годин		
		Лекції	Семінари	Самостійна робота
<i>Частина 1. Культурно-антропологічні основи МК.</i>				
1	Тема 1. Міжкультурна комунікації як навчальна дисципліна	2	2	2
2	Тема 2. Поняття «культура» та її роль у міжкультурній комунікації.	2	-	2
3	Тема 3. Шляхи засвоєння культури: інкультурація та соціалізація	2	-	4
4	Тема 4. Проблема «чужорідності» культур. Етноцентризм	2	2	4
5	Тема 5. Процес акультурації в міжкультурній комунікації. Симптоматика «культурного шоку».	2	-	4
6	Тема 6. Динаміка культури. Культурна глобалізація сучасного світу.	2	2	2
7	Контрольна робота			
<i>Частина 2. Комунікація у контексті міжкультурної взаємодії.</i>				
8	Тема 7. Комунікативний аспект міжкультурної комунікації.	4	-	2
9	Тема 8. Вербальна комунікація у контексті міжкультурної взаємодії.	2	2	2
10	Тема 9. Специфічність невербальної комунікації в міжкультурній взаємодії.	4	4	4
11	Тема 10. Когнітивні основи міжкультурної взаємодії.	2	-	4
12	Тема 11. Феномен конфлікту. Конфліктність у міжкультурній комунікації.	2	2	2

11	Тема 12. Культурна стереотипізація, упередження та забобони в міжкультурному спілкуванні.	2	-	4
12	Контрольна робота			
13	Індивідуальна самостійна робота: міжкультурне комунікація у міжнародному аспекті (Арабська, Азійська, Американська моделі спілкування у європейських країнах).			12
	ВСЬОГО	28	14	48

Загальний обсяг 90 год., в тому числі:

лекцій – 28 год.
 семінарів – 14 год.
 самостійної роботи – 48 год.

9. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА:

Основні (базові):

1. **Абрамович С.Д., Чікарькова М.Ю.** Мовленнєва комунікація: підручник. [Текст] / С.Д. Абрамович, М.Ю. Чікарькова. – К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2013. – 464 с.
2. **Садохин А.П.** Межкультурная коммуникация: учебное пособие [Текст] / под. ред. А.П.Садохина. – М. АЛЬФА-М; ИНФРА-М, 2014. – 288 с.
3. **Вязова Р.В.** Філософські проблеми міжкультурної комунікації: навчальний посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / Р.В. Вязова. – Запоріжжя.: ЗНУ, 2012. – 97 с.
4. **Кайдалова Л.Г., Пляка Л.В.** Психологія спілкування: навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / Л.Г. Кайдалова, Л.В. Пляка. – Х.: НФаУ, 2011. – 132 с.
5. **Косенко Ю.В.** Основи теорії мовної комунікації: навч. посіб. [Текст] / Ю.В. Косенко. – Суми.: Сумський державний університет, 2011. – 187 с.
6. **Кручек В.А.** Психолого-педагогічні основи міжособистісного спілкування: навч.посібник [Текст] / В.А. Кручек. – К.: ДАКККіМ, 2010. – 273 с.
7. **Левицький А.Е., Борисенко Н.Д., Савчук І.І.** Теорія міжкультурної комунікації: працюємо самостійно. Навч. посібник [для студентів ВНЗ] / А.Е. Левицький. – К.: Логос, 2011. – 127 с.
8. **Манакін В.М.** Мова і міжкультурна комунікація: навч. посіб.[Текст] / В.М. Манакін. – К.: ВЦ «Академія», 2012. – 288 с. (Серія «Альма-матер»).
9. **Осовська Г.В.** Комунікації в менеджменті: Курс лекцій / Г.В. Осовська. – К.: «Кондор», 2010.–218 с.
10. **Сайтарли І.А.** Культура міжособистісних стосунків навч. посіб.[Текст] / І.А. Сайтарли. – К.: Академвидав, 2007. – 240 с.

Додаткові:

1. **Бацевич Ф.С.** Словник термінів міжкультурної комунікації [Текст] / Ф.С. Бацевич. – К.: вид-во «Довіра», 2007. – 205 с.
2. **Гриффін Эм** Коммуникация: теории и практики [Текст] / Э. Гриффин; [пер. с. англ. А. Науменко]. – М.: Изд-во Гуманитарный центр, 2015. – 688 с.
3. **Гшвандтнер Г.** Невербальные коммуникации в продажах: Технологии скрытого влияния на покупателей [Текст] / Г. Гшвандтнер; [пер. с англ. Н. Шрамкова]. – М.: Добрая книга, 2010. – 256 с.
4. **Донец П.Н.** Основы общей теории межкультурной коммуникации: научный статус, понятийный аппарат, языковой и неязыковой аспекты, вопросы этики и дидактики [Текст] / П.Н. Донец. – Х.: Штрих, 2002. – 386 с.
5. **Кочетков В.В.** Деловые культуры в международном сотрудничестве [Текст] / В.В. Кочетков. – М.: Социум, 2002. – 366 с.

6. **Кузнецова Е.В.** Понимание коммуникации в гуманитарном знании [Текст] / Е.В. Кузнецова // Вестник Костромского государственного университета им. Н.А. Некрасова. – 2010. – Том.16. – №3. – С.26-30.
7. **Лебедева Н.М.** Введение в этническую и кросс-культурную психологию: учебное пособие [Текст] / Н.М. Лебедева. – М.: Ключ-с, 1999. – 224 с.
8. **Махній М.М.** Етнопсихологія і міжкультурна комунікація [Текст] / М.М. Махній. – Чернівці.: Видавець Лозовий В.М., 2015 – 256 с.
9. **Межкультурная коммуникация в условиях глобализации:** учеб. пособ. [Текст] / В.С. Глаголев, Н.И. Бирюков, Н.Н. Зарубина, Т.В. Зонова, А.Н. Самарин, М.В. Силантьева. – М.: Проспект, 2015.– 200 с.
10. **Мерманн Э.** Коммуникация и коммуникабельность. Практические рекомендации для открытой коммуникации [Текст] / Э.Мерманн; [науч. ред. А.А. Киселева; пер. с нем. Е.А. Высочина, А.В. Коченгина и др.]. – Х.: Из-во Гуманитарный Центр, 2015. – 260 с. (Серия: Коммуникация. Прикладная лингвистика).
11. **Мясоедов С.П.** Основы кросс-культурного менеджмента. Как вести бизнес с представителями других стран и культур: учеб. пособие. [Текст] / С.П. Мясоедов. - М.: Дело АНХ, 2008. – 256 с.
12. **Коптельцева Г.** Межкультурная коммуникация. Теория и тренинг: учебно-методическое пособие [Текст] / Ю. Рот, Г. Коптельцева. – М.: Издательство: Юнити-Дана, 2012. – 223 с.
13. **Персикова Т.Н.** Межкультурная коммуникация и корпоративная культура [Текст] / Т.Н. Персикова. - М.: Логос, 2004. - 224 с.
14. **Симонова Л.М., Стровский Л.Е.** Кросс-культурные взаимодействия в международном предпринимательстве. [Текст] / Л.М. Симонова, Л.Е. Стровский. - М.: Юнити-Дана, 2003. - 190 с.
15. **Словарь по межкультурной коммуникации: понятия и персоналии** [Текст] / В.Г. Зинченко, В.Г. Зусман, З.И. Кирнозе, Г.П. Рябов. – М.: Флинта: Наука, 2010. – 136 с.
16. **Словарь терминов межкультурной коммуникации** [Текст] / И.Н. Жукова, М.Г. Лебедько, З.Г. Прошина, Н.Г. Юзефович; [под. ред. М.Г. Лебедько и З.Г. Прошиной]. – М.: ФЛИНТА: Наука, 2013. – 632 с.
17. **Терборн Г.** Мультикультурные общества [Текст] / Г. Терборн // Социологическое обозрение. – 2001. – Том 1, № 1. – С.49-55.
18. **Чивилев А.А.** Межличностная коммуникация как объект исследования [Текст] / А.А. Чивилев // Вестник Челябинской государственной академии культуры и искусства. – 2015. – №3(43). – С.46-49.
19. **Хельд Д., Гольдблатт Д., Макгрю Э., Перратон Дж.** Глобализация, культура и судьбы наций [Текст] / Д. Хельд, Д. Гольдблатт, Э. Макгрю, Дж. Перратон // Глобальные трансформации. Политика, экономика, культура; [пер. с англ. В.В. Сапова и др.]. – М.: Праксис, 2004. – С.386-441.
20. **Шарков Ф.И.** Коммуникология: основы теории коммуникации: учебник для бакалавров [Текст] / Ф.И. Шарков. – М.: Издательско-торговая корпорация «Дашков и К», 2013. – 488 с.

ПЕРЕЛІК ПЕРШОДЖЕРЕЛ

1. **Айслер-Мертц К.** Язык жестов [Текст] / К. Айслер-Мертц; [пер. с англ. К. Давыдовой]. – К.: ФАИР-ПРЕСС, 2003. – 160 с.
2. **Атватер И.Я.** Я вас слушаю... [Текст] / И.Я. Атватер; [перс. с англ.] // Психология внимания. Хрестоматия / Под ред. Ю.Б. Гиппенрейтер, В.Я. Романова. – М.: ЧеРо, 2001. – С.825-850.
3. **Берри Дж.У.** Аккультурация и психологическая адаптация: обзор проблемы [Текст] / Дж.У. Берри // Развитие личности. – 2001. – №3-4. – С.183-193; 2002. – №1. – С.291-296.

4. **Бергер П., Хантингтон С.** Многоликая глобализация: Культурное разнообразие в современном мире [Текст] / П. Бергер, С. Хантингтон; [пер. с англ. В.В. Сапова, под ред. М.М. Лебедевой]. – М.: Аспект Пресс, 2004. – 379 с.
5. **Валлерстайн И.** Национальное и универсальное: Возможна ли всемирная культура? [Текст] / И. Валлерстайн; [пер. с англ. П.М. Кудюкина. под общ.ред. Б.Ю. Кагарлицкого] // Анализ мировых систем и ситуация в современном мире. – СПб.: Университетская книга, 2001. – С. 131–150.
6. **Вальденфельс Б.** Своя культура и чужая культура. Парадокс науки о «Чужом» [Текст] / Б. Вальденфельс // Логос. – 1994. – №6. – С.77-94.
7. **Гестеланд Р.** Кросс-культурное поведение в бизнесе. Маркетинговые исследования, ведение переговоров, поиски источников поставок и рынков сбыта, менеджмент в различных культурах [Текст] / Р. Гестеланд. – Днепропетровск.: Баланс-Клуб, 2003. – 288 с.
8. **Герц К.** Польза разнообразия [Текст] / К. Герц // THESIS: теория и история экономических и социальных институтов и систем: Мир человека. – Осень. 1993. – Т.1. Вып.3. – С.168-184.
9. **Колобкова Н.Н.** Кросс-культурные коммуникации в бизнесе [Текст] / Н.Н. Колобкова // Austrian Journal of Humanities and Social Sciences. Section 6. Linguistics. – 2014. – С.80-83.
10. **Лич Э.** Эмпирики и рационалисты: экономические сделки и акты коммуникации [Текст] / Э. Лич; [пер. с англ. И.Ж. Кожановской; отв. ред. Д.В. Ефременко] // Культура и коммуникация: Логика взаимосвязи символов. К использованию структурного анализа в социальной антропологии. – М.: Из-ая фирма «Восточная литература» РАН, 2001. – С.9-24.
11. **Лотман Ю.М.** Автокоммуникация: «Я» и «Другой» как адресаты (О двух моделях коммуникации в системе культуры) [Текст] / Ю.М. Лотман // Семиосфера. – СПб.: Искусство-СПб, 2004. – С.163-177.
12. **Луман Н.** Что такое коммуникация? [Текст] / Н. Луман // Социологический журнал. – 1995. – №3. – С.114-141.
13. **Льюис Р.Д.** Деловые культуры в международном бизнесе. От столкновения к взаимопониманию [Текст] / Р.Д. Льюис; [пер. с англ. Т.А. Нестика]. – М.: Дело, 1999. – 456 с.
14. **Мердок Дж.** Фундаментальные характеристики культуры [Текст] / Дж. Мердок; [пер. с англ. В.Г. Николаева; сост. С.Я. Левит // Антология исследований культуры. Т.1. Интерпретация культуры. – СПб.: Университетская книга, 1997. – С.49-57. (Культурология XX век).
15. **Николс М.** Искусство слушать. Почему мы разучились слышать друг друга? [Текст] / М.Николс; [перс. с англ. А. Чепалова]. – М.: Эксмо, 2016. – 340 с.
16. **Парк Р.Э.** Размышления о коммуникации и культуре [Текст] / Р.Э. Парк; [пер. с англ. В.Г. Николаева; вступ. ст. Я.В. Чеснова] // Избранные очерки. – М.: ИНИОН РАН, 2011. – С.140-158.
17. **Сміт Е.** Національна ідентичність [Текст] / Е. Сміт; [пер. з англ. П. Тарашука]. – К.: Основи, 1994. – 224 с.
18. **Уайт Л.А.** Экономическая структура высоких культур [Текст] / Л.А. Уайт; [пер. с англ. Ю.С. Терентьева; сост. С.Я. Левит // Антология исследований культуры. Т.1. Интерпретация культуры. – СПб.: Университетская книга, 1997. – С.314-343. (Культурология XX век).
19. **Фаст Дж., Холл Э.** Язык тела. Как понять иностранца без слов [Текст] / Дж. Фаст., Э. Холл; [пер. с англ. Ю.В.Емельянова] – М.: Вече: Персей: АСТ, 1995. – 429, [2] с. – (Self-Help).
20. **Хантингтон С.** Кто мы? Вызовы американской национальной идентичности. [Текст] / С. Хантингтон; [пер. с англ. А. Башкирова]. – М.: АСТ Транзиткнига, 2004. – 635 с. – (Philosophy).